Tiszatáj — tiszta táj?

Legyen két folyóirat

Közéletünk fordulataiból és a sors forgandóságából adódóan két folyóirata, két jó folyóirata van a városnak: a régi és az új Tiszatáj. A közéleti fordulatok drasztikussága és a sors szeszélye oly sokszor és olyan sokféleképpen tépázta már meg értékeinket, hogy el sem tudjuk hinni, elemi erejű megnyilvánulása néha javunkra is válhat. Pedig most, úgy tűnik, mégis erről van szó: csak tőlünk függ, maradjon is meg mind a két folyóirat egymástól különbözve, egymással vitázva, mindnyájunk örömére és hasznára egyfelől az élet jelenségeit közvetlenül érzékelő politikai irodalom, másfelől a változó időben az emberlét változatlan alapjait figyelő és óvó irodalmi irodalom nézőpontját állítva szembe egymással.

A régi Tiszatáj elévülhetetlen érdeme, hogy az irodalom színei iránt közömbös, az irányzatos megnyilvánulást tiltó irodalompolitika korában, amely a szerkesztő elsőszámú föladatának tekintette a különböző alkotások jellegtelen péppé — ahogy bírálói ironikusan mondták: „fasírttá" — gyúrását, tarka-barka rongyszőnyeggé szövését, határozott profilt teremtett, az arcnélküliség kényszerdivatja idején arccal rendelkezett, és ezzel a figyelmet magára vonta, széles körű elismerést vívott ki a maga számára. Ha mint várható, és mint reméljük, a régi Tiszatáj most ismét szót kap, természetesen a korábbinál lényegesen kedvezőbb körülmények között szólhat a maga hangján. A körülmények kedvezőbbé válása azonban nemcsak könnyebbség, hanem egyben valamely új, megoldandó föladat is lesz a számára: a komikus, túl szélesre sikerülő gesztusok elkerülése céljából megnyilvánulásait, mentalitását mielőbb hozzá kell igazítania az új, a korábbinál lényegesen kisebb ellenállású közeghez. Ha ma kezd normává válni, hogy a sajtóorgánumok arccal rendelkeznek, a régi Tiszatáj ne tegyen úgy, mintha még mindig csak neki lenne vagy lehetne arca; még akkor sem, ha kétségtelenül hozzájárult az új helyzet kialakulásához. Érdemes emlékezni: az egykori irodalompolitika azzal igazolta a maga szenvtelen eljárásmódját, hogy csak az általa ajánlott recepttel lehet elkerülni a különböző irányzatok-csoportok áldatlan és értelmetlen viaskodását. Közös érdekünk, hogy ne igazoljuk még közvetve sem a régi irodalompolitikát. Jól tették a méltatlanul leváltott szerkesztők, hogy igazukért harcoltak, és azért sem tehet nekik senki szemrehányást, hogy ügyüknek nyomatékot adva, a nélkülök újjászervezett folyóiratot bojkottálták. De egy dolog valamely racionálisan megadott célért küzdeni, és megint más kiközösíteni, kiátkozni, vagyis annak, aki érdeküket, ügyüket valamely okból keresztezte, sem égen, sem földön, sem életében, sem haló porában nyugtot nem hagyni. A régi Tiszatájnak erénye harcossága, de ki lesz hálás egy idő után neki, ha mint a sajtószabadság harcosa — ma már, szeretnénk remélni, anakronisztikusan — az egész irodalmi életet erővel talpig vasba öltöztetni?

Az új Tiszatájnak is egészen nyilvánvalóan van profilja, s ha ez az arcél előd-jével és riválisával való szembenállásában, vagyis végeredményben annak ösztönzésére rajzolódott ki, hát ne vegye rossz néven, hanem legyen büszke rá a régi Tiszatáj! Őrizze a róla kialakított jó képet, és a kiközösítősdit, mint alkalmi kisiklást korrigálva, szabja meg egyenesen visszatérése föltételeül — az új folyóirat megmaradását. Ha anyagiak hiányában másképp nem megy, éljenek jó szomszédként társbérletben egymással, például kéthavonta jelentetve meg mind az egyik, mind a másik szerkesztőség kiadványát. Különösen nehéz időkben — újabbkori történelmünk során kétszerháromszor — alkalmi, taktikai egyetértés a gyakorlati politikai kérdések talaján alakult már ki eddig is szellemi életünk különböző demokratikus irányzatai között. Igaz, nem tudhatjuk, nem lesz-e átmenetileg a jövőben is időszerű ilyesmi. De egészében véve most, átfogóbb cél elérése vált időszerűvé: a zárt, monolitikus struktúrák alkonyán társadalmunk, kultúránk mindmáig fájdalmasan hiányzó elvi-eszmei egységét kell kialakítanunk, és e hosszútávú alapozó munkához mindenekelőtt eszmei nyitottságra, szellemi együttműködésre van szükség.

Tiszteljük tehát a szellemi életben az ellenétes véleményt, a lapot, a szerkesztőséget ne annyira harci állásnak, hatalmi pozíciónak, mint a szabad intellektuális megnyilatkozás lehetőségének tekintsük, s ne hangerővel, hanem a szó erejével igyekezzünk álláspontunknak érvényt szerezni. Milyen jót tenne Szeged szellemi életének, ha két folyóirat, egymást vitapartneréül fogadva, de sajátos álláspontjából mit sem engedve, országos érdeklődés közepette együttesen keresné a nemzeti kultúra immár nem ideologikusan, hatalmi szóval kijelölt, hanem valódi szellemi teljesítmény által megvilágított, természetes szerveződési pontját.

Fejér Ádám

Gyógyszer ellen nincs orvosság?

Patika-mérlegen

— Erre a szisztémára egyszerűen nem tudtunk felkészülni időben! — kezdi a problémák sorolását *Kelemen Imre*, a Kígyó gyógyszertár vezetője. — Úgy hírlik, már augusztusban készen volt a rendelet. Mi viszont, csak január 8-án kaptuk meg az új tarifákat, hogy 9-én tudjunk miből dolgozni. Így is kiszivárgott az áremelés híre. November—decemberben hosszú sorok kígyóztak a patikák előtt, azt is megvették az emberek, amire semmi szükségük sem volt.

— *Pazaroltuk eddig a pirulákat?*

— Hajaj! Valóságos házipatikák voltak otthon. Ami olcsó, annak nálunk nincs becsülete. Ezért jó oldala is van az áremelésnek. Az antibiotikumokat ezután nem szedjük majd nyakra-főre. Ugyanis jócskán megdrágultak.

— *De rossz oldala is akad a változtatásoknak!*

— Első látásra bizony kaotikus az egész. Mindnyájan úgy érezzük most magunkat, mintha az iskolapadból jöttünk volna. Újra meg kell tanulni mindent.

— *Meg lehet ezt tanulni?*

— Nehezen. Az adminisztráció rendkívül megnövekedett. Eddig egy ember ellenőrizte a nálunk maradó vényeket, most nyolc. Minden recept pénzt jelent. Csak így tudunk elszámolni a társadalombiztosítással. Sajnos, három évig meg is kell őriznünk a recepteket, de még azt sem tudjuk, hol lesz ennyi helyünk.

— *Mekkora mennyiség ez?*

— Régen havi négy-ötezer vényt vontunk be, kezeltünk. Most havi 40 ezerre számítunk.

Ha egyet is kell érteni azzal, hogy mindent az árán kell megméretni, így a gyógyszert is, azzal már kevésbé, hogy miért kellett ilyen bonyolult elszámolási rendszert kitalálni.

— Összehasonlítottuk a nyugatnémet gyógyszerkatalógussal a mi új árainkat. Szinte egyformák. Persze ez nem is mindig baj, hiszen a bevásárló turisták is kilószám vitték innen a gyógyszert. Így azután előfordulhatott az, hogy a külföldiek kapták az állami támogatás egy részét.

— *Nézzük az új árakat! Mennyivel többet kell fizetnünk ezután?*

— Ez nagyon változó. Egy nyugdíjas legalább a kétszeresét, esetleg a háromszorosát fizeti ezután havonta a régi összegnek. Ha figyelembe vesszük, hogy sokan 400—500 forintot is itthagytak, nem is kis pluszkiadás... A szociális segítség nem megoldott. Ki fog kilincselni, „koldulni" a segítségért? Sokan szégyellik is.

A jövőben vagy teljes áron, vagy ingyen, illetve 10 és 20 százalékos térítés mellett vihetjük majd haza a győgyszereket. De melyiket mennyiért?

— Ingyenesek az inzulinkészítmények, az ideggyógyászati gyógyszerek, a gyógytápszerek és általában azok a medicinák, amelyeket tartósan szednek az emberek. Az antibiotikumok, az ideg- és fájdalomcsillapítók ára, még vénnyel is alaposan megugrott. Ebben van némi nevelő szándék is: ha kellett, ha nem, vitték mint a cukrot.

— *Melyik most a legdrágább gyógyszerük?*

— A Sandimmun. Doboza 13 ezer 785 forint. A veseátültetések után kell szedni. Akad, aki öt dobozzal kap havonta. Ez majdnem egy Trabant ára — térítésmentesen!

Gond nemcsak az ár körül, hanem a felírási, kiváltási mechanizmusban is jócskán akad. Ezután egy vényre két gyógyszert is felírhat az orvos:

— Csak éppen, ha hiánycikk az egyik gyógyszer, akkor is be kell vonnunk a vényt, a másikat feliratni pedig mehet vissza a beteg az orvoshoz. Ez általában is igaz, jóval többet kell ezután mászkálni, kilincselni a receptekért, mint eddig. Igaz, orvosi ellenőrzés nélkül egyre kevesebben kúrálják majd magukat a jövőben. Gazdasági kényszerrel terelik így a rendelőkbe az embereket.

A sorok a patikákban is szaporodnak, az emberek egyre nehezebben viselik el a várakozást. Jó lenne, ha az orvosok többször alkalmaznák a receptírásnál a „vagy" szócskát. Ha nincs az egyik gyógyszer, úgy kiadhatnák a másikat. Nem kellene annyit mászkálnia a betegnek.

— *Csökkent-e a gyógyszerhiány az áremelés miatt?*

— Decemberben a napi forgalom 3 ezer beteg volt, most ezerötszázan jönnek. Az igény tehát csökkent, de a hiánycikkek maradtak.

— *Mi számít most annak?*

— Leírni sem érdemes, gyorsan változik. Most például a Tetrán B égen-földön nincsen.

— *És a sokat kifogásolt Cavinton?*

— Annak egészen más okai voltak. Az NDK-partner nem szállított egy ideig. Túl sok fogyott ebből a készítményből, valami turpisságra gyanakodtak. Persze, mi nem üzleteltünk vele. Nálunk ennyi fogy.

Egyelőre csak várják a gyógyszerészek, hogy az új rendelethez a technikai háttér is megszülessen. Úgy hírlik, vonalkódos, korszerű csomagolást és pénztárgépeket kapnak majd a patikák:

— Hamarabb nyugdíjba megyünk, mint ideérne! — tréfálkoznak a gyógyszerészek. Csoda, hogy egyáltalán van még hozzá kedvük.

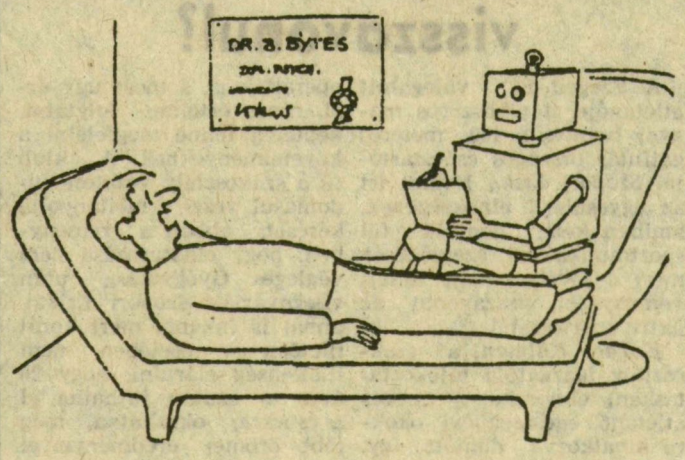

"Doktor ur, ugy érzem minden elembertelenedett!"

Recep(tor)-túra

Miközben 30-40 beteg várakozik vizsgálatra a rendelőkben, az orvos szociális körülményeket, anyagi helyzetet mérlegel, az egy főre jutó havi jövedelem után érdeklődik. Az új rendelet értelmében ugyanis a körzeti orvosnak — egy erre a célra készített nyomtatványon — javaslatot kell tennie gyógyszertámogatásra, ha a beteg szociális helyzete ezt indokolja, illetve, ha a felírt gyógyszerek ára oly magas, hogy az összeg jelentősen megterheli a páciens költségvetését.

Ez utóbbi kinyomozására az orvos gyógyszerárakat keresgél a nagykönyvben, összead és bizonyít: kinek mekkora összeg a megterhelő.

A javaslat kitöltésével aztán már csak egy gondja van. Nevezetesen, hogy a tanácshoz vagy a társadalombiztosítási intézetbe küldje-e „koldulni" betegét. Merthogy a két intézmény közül, mikor melyik választandó, arról nem szól a fáma.

Persze, addig, amíg a körzeti orvos e szociális tevékenységig eljut, időzik egy kicsit a receptírással. Először meggyőződik arról, hogy az általa jónak ítélt gyógyszer milyen jelzést „visel" ama bizonyos könyvben. Mert ha „Sz" jelzésű, akkor csak szakorvos rendelheti. Végezetül 1 receptre felír 2 gyógyszert. De csak annyit, amennyi a fogyasztó 8-10 napi szükségletét fedezi. Igaz ugyan, hogy ezzel a korábbi pazarlásnak gátat vetnek, de többszörösére emelkedik a betegforgalom a rendelőkben.

Nem soroljuk tovább a vizsgálati időt rövidítő „orvosi" teendőket.

Fentiekhez csupán két tényt említünk: az orvosnak nem szociális, hanem gyógyítómunkára van jogosítványa — az orvos, amikor diplomát kap, akkor a gyógyszerrendelés jogát és felelősségét is megkapja.

Vitaminvita

Igyekszünk derekasan állni a sarat a patikában. Úgy teszünk, mintha kutya bajunk se volna. A gyógyszerészek kevésbé, a betegek inkább nyugtalanok. Gyorsan felmegy a pumpa...

— Ezeket a gyógyszereket kérném! — bogarássza elő a nejlonszatyorból a tucatnyi medicinát az idős néni. — De először mondja meg, legyen szíves, melyik, mennyibe kerül?

— Ez a nyugtató most már 62 forint! — hangzik az udvarias válasz.

— Akkor köszönöm, nem kérem. Megvagyok nélküle is valahogy. És ez a vitamin?

— Most már éppen kétszer annyiba kerül, mint régen.

Gondolkodik a néninke, újrabogarássza a dobozokat, végül a nyolcból marad kettő:

— Ezeket az orvos írta fel a szívemre. Ezeket muszáj szednem...

Fizet, de nem hagyja nyugodni a gondolat, hogyan is lesz ezután?

— Eddig sem tudtam megvenni a zöldséget, a salátát, a retket a háromezres nyugdíjból. Egy-egy levél vitamintabletta elég volt egész hétre. Négy forintért még csak-csak megvettem. Most meg se paprika, se tabletta...

Szabálytalan segítség?

A gyógyszertámogatás ellentmondásos — sok helyütt káoszra emlékeztető helyzetéről kérdeztük a városi tanács vb hivatala egészségügyi osztályának vezetőjét, Borsi László főorvost.

— *Megdrágultak a gyógyszerek. Az orvosoknak már az új rendelet szerint kellett volna gyógyszert felírniuk. Viszont a szabályozó rendelet csak jóval később jelent meg.*

— Így igaz, január 26-án jelent meg az Egészségügyi és Szociálpolitikai Közlönyben a gyógyszerrendelésről, és kiadásról szóló új miniszteri rendelet. Addig a napig azonban csaknem teljes tudatlanság állapotában tartották az orvosokat, éppúgy, mint a helyi tanácsok egészségügyi osztályának munkatársait. Csúnya hivatali nyelven fogalmazva, január végéig nem volt jogszabályos rendelet a birtokunkban.

— *Holott a körzeti és kezelőorvosoknak a régitől merőben eltérő módon, más szabályok szerint kellett volna január 9-étől gyógyszert rendelniük, mi több, betegeiket gyógyszertámogatásra javasolniuk. Önöknek pedig ettől a naptól kezdve kellett volna osztaniuk a támogatást az arra rászorulóknak.*

— A miniszterhez fordultunk, és néhány napos telefonálgatás után kaptunk egy állásfoglalást. Hangsúlyozom, ez még nem jogszabály. Ez a tájékoztató úgy, ahogy eligazítást adott a gyógyszertámogatás miféntjéről.

— *Tudomásom szerint még központi fedezetet sem kaptak a gyógyszertámogatásra.*

— Az egészségügyi tárca január elején kérte a tanácsok illetékes osztályait, hogy mérjék fel, körülbelül mekkora összegre lenne szükségük a gyógyszertámogatásokhoz. Megmondom őszintén, ezt az összeget megsaccolni is irgalmatlanul nehéz.

— *Ha eddig nem volt erre pénz, akkor hiába jöttek a tanácshoz a javarészt idős, szegény, beteg emberek.*

— Fizettünk támogatást. A szociális segélykeretből. A gyógyszertámogatást egyébként is úgy kell elbírálni, mint az egyéb eseti segélyt.

— *Azt akarja mondani, hogy ugyanazzal a procedúrával?*

— Pontosan ugyanúgy járunk el. Tehát figyelembe kell venni a kérvényező szociális körülményét, anyagi helyzetét. Készítenünk kell környezettanulmányt, illetve vizsgálnunk, van-e a kérelmezőnek tartásra kötelezhető hozzátartozója.

— *Ez amellett, hogy megalázó a kérelmező számára, megoldhatatlannak tűnő feladat a tanácsok egészségügyi osztálya számára.*

— Igen, de ez a kötelező eljárás a gyógyszertámogatás elbírálásakor is.

Az összeállítást készítette:
Kalocsai Katalin és Rafai Gábor

Pályázat mozgássérült gyerekek oktatására

A mozgássérült gyermekek és fiatalok integrált — azaz ép kortársaikkal együtt történő — oktatására és nevelésére pályázatot hirdet az óvodák, valamint az alap- és középfokú nevelési és oktatási intézmények számára az 1989/90-es tanévre az Országos Pedagógiai Intézet és a Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége.

A pályázat célja a mozgássérült gyermekek és fiatalok társadalmi beilleszkedésének megkönnyítése. Ehhez elengedhetetlenül szükséges, hogy együtt tanuljanak kortársaikkal, s ne speciális intézetekben, távol családjuktól és barátaiktól nevelődjenek. A közös oktatás eredményesen hat az ép gyermekek személyiségfejlődésére is, de segíti az előítéletek legyőzését. A jelentkezők kedvező elbírálás esetén 80 ezer forint pályadíjat nyernek el.

A pályázatra azoknak az óvodáknak és iskoláknak a jelentkezését várják, amelyekben legalább két mozgássérült nevelését vállalják.

A pályázatokat a jelentkezők március 1-jéig juttathatják el az Országos Pedagógiai Intézet Gyógypedagógiai Osztálya (Budapest, 1071. Gorkij fasor 17—21.) címére. A pályaműveket április 15-ig elbírálják. (MTI)